

Bet. o. lovf. vedr. stop for lønstigninger

Til lovforslag nr. L 6. Betænkning afgivet af arbejdsmarkedsudvalget den 9. november 1979

Betænkning

over

Forslag til lov om midlertidigt stop for lønstigninger

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder haft samråd med arbejdsministeren, der endvidere tillige med økonomiministeren skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget.

Desuden har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Dansk Metalarbejderforbund, afd. 13, København,

Dansk Metalarbejderforbund, Lyngby,

Dansk Typografforbund, Københavns afd.,

De faglige klubber hos Brüel & Kjær, Nærum,

Radiotelegrafistforeningen af 1917,

Sømændenes Forbund og

Teknisk Landsforbund.

Arbejdsministeren har over for udvalget bekræftet, at overenskomststridige arbejdsnedlæggelser og andre retsstridige kampskridt i lovens gyldighedsperiode vil kunne behandles efter de normale fagretlige regler og pådømmes af arbejdsretten.

Arbejdsministeren har ligeledes bekræftet, at der kan ske udbetaling af

- a) lønde, f. eks. alderstillæg, der er optjent pr. 1. november 1979 – altså før den foreslåede ikrafttræden – og som for bagudlønnede efter gældende regler kommer til udbetaling efter den foreslåede ikrafttræden, og
- b) lønde, f. eks. alderstillæg, der optjenes pr. 1. januar 1980 – altså efter udløbet af den periode, der omfattes af lovforslaget – og som for forudlønnede i henhold til lov eller overenskomst vil være at udbetale i slutningen af december måned. Dette uanset bestemmelserne i lovforslagets § 1, stk. 2.

Et *mindretal* (socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (venstres, det konservative folkepartis og centrum-demokraternes medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af mindretallet stillede ændringsforslag.

Mindretallet kan ikke tiltræde det af arbejdsministeren stillede ændringsforslag, idet forslaget åbner mulighed for, at der i lovens gyldighedsperiode kan forhandles og indgås overenskomster, der indebærer lønforhøjelser umiddelbart efter gyldighedsperiodens udløb, hvorved sådanne grupper opnår en fortrinsstilling i forhold til overenskomstdækkede områder.

Det af mindretallet stillede ændringsforslag tilsigter at give bedre mulighed for, at loven kommer til at virke efter sin hensigt i gyldighedsperioden. Mindretallet har hæftet sig ved, at arbejdsministeren over for udvalget har bekræftet, at overenskomststridige arbejdsnedlæggelser og andre retsstridige kampskridt vil kunne behandles efter de normale fagretlige regler og pådømmes af arbejdsretten. Herudover mener mindretallet, at der vil være behov for, at lovens overholdelse kontrolleres med mulighed for iværksættelse af sanktioner i tilfælde af dens overtrædelse.

Mindretallet har herved lagt vægt på, at der således tilvejebringes en mere ensartet holdning til de sanktioner, der kan ikendes ved overtrædelse af denne lov og loven om midlertidigt stop for priser, huslejer, takster, honorarer, udbytter m. v.

Mindretallet er bekendt med, at kristeligt folkeparti, der for tiden er repræsenteret i udvalget ved en stedfortræder, kan tilslutte sig ovenstående mindretalsudtalelse.

Et *trejde mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) udtaler:

Der er kun ét middel, som kan løse Danmarks økonomiske problemer: større produktion af varer til international konkurrencedygtige priser. Derfor skal vi nedsætte den del af erhvervslivets omkostninger, som forsvinder til skatter og papirarbejde. Altså overflytte meget betragtelige dele af de danske økonomiske kræfter fra den offentlige sektor til produktionslivet.

Regeringens forslag går ud på det stik modsatte. Nemlig at piske produktionssektoren med nye byrder og restriktioner. Folketinget skal og må i stedet forkæle dem, der bestiller noget produktivt, med reallønsfremgang. Regeringen vil det modsatte (i en inflations- og skattestigningsulvetid betyder uændret pengeløn faldende realløn).

Enhver kan sige sig selv, at det ikke hjælper på Danmarks meget alvorlige problemer at gennemføre et stop, som kun kommer til at vare de 8 uger, som foreløbig er planlagt.

Skal der derfor være nogen mening i det, skal stoppene fortsætte yderligere nogle år.

En sådan fastfrysning vil kræve opbygning af en enorm yderligere administration, som skal ud at kontrollere på alle leder og kanter, om der nu er formastelige, der tillader sig at sælge deres arbejdskraft eller varer til en pris, som køberen godt vil give.

Man vil fastfryse produktionsmønsteret, sådan at dødssejlervirksomheder kan overleve unaturligt længe, mens dynamiske bedrifter ikke vil kunne tiltrække sig den arbejdskraft og de leverancer, som de har brug for. Der er jo en særdeles naturlig træghed for folk til at skifte arbejdsplads eller kunder, og når man kan få det samme med den hidtidige forbindelse, hvorfor så skifte?

Den 5 pct.s bruttolønsnedsættelse, der indgår i redningsplanen for Danmark, er en engangsforeteelse pr. 1. januar 1980 uden nogen som helst bindinger for den efterfølgende periode. Derimod ville den betragtelige reallønsfremgang, som er et hovedelement i redningsplanen, bevirke, at lønpresset i 1980 og 1981 ikke ville blive så stort, som det nu

bliver, når man fører gammelpartiernes traditionelle fordyrelsespolitik ad afgiftsvejen.

Køretøjet Danmark speedes derfor op på sin kurs mod afgrunden ved forslaget om at fastlåse danske produktionsfirmaers bevægelsesfrihed ved, at der lægges det låg over virksomhedernes økonomi, som er indholdet i en stoplovgivning.

Dér, hvor der selvfølgelig skulle have været skåret, er i den offentlige sektors mange udgifter, som hverken er socialt påkrævede eller til gavn for den syge valutabalance.

Følgelig indstiller mindretallet lovforslaget om lønstop til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *fjerde mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) finder, at dette lovforslag bygger på den fejlagtige antagelse, at det er lønningerne, der er den største belastning i landets dårlige økonomiske situation. Med de gentagne overenskomstindgreb, folkettinget har gennemført de seneste år, er det at føje spot til skade at gennemføre et lønstop.

Et totalt lønstop betyder, at en lang række aftaler, som lønarbejderne har arbejdet for i tillid til, at aftaler blev overholdt, med ét slag sættes ud af kraft. Dette er en krænkelse af de hårdt tilkæmpede demokratiske rettigheder. End ikke den borgerlige flertalsregering i perioden fra 1968 til 1971 vovede et sådant skridt, men nøjedes med en prisstoplov.

Det er endvidere under udvalgsarbejdet gjort klart, at end ikke de forhøjelser, lærlinge skal have ifølge deres lærlingekontrakter, kommer til udbetaling. Dette er, set på baggrund af regeringens erklæringer om, at de dårligst stillede grupper skulle holdes udenfor, når der skulle bæres byrder, helt urimeeligt.

Mindretallet er af den mening, at dette lovforslag er en advarsel til fagbevægelsens medlemmer om, hvad de kan forvente fremover; det er samtidig et forsøg på at sætte det bevægelige lønsystem ud af kraft, hvilket ikke tidligere er lykkedes via overenskomstindgrebene.

Mindretallet mener også, at udvalgsarbejdet har vist, at såfremt dette lovforslag vedtages, kan det i uheldigste fald resultere i mindre dagpengebeløb til en ledig, såfremt denne bliver ledig sidst i december måned 1979, samt at dennes fastfrosne løntillæg ikke kommer med i beregningsgrundlaget for dagpenge; det samme gælder i øvrigt sygedagpenge

og om end i mindre grad så dog også efterlønsbeløb.

Mindretallet indstiller herefter lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *femte mindretal* (venstresocialisternes medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling og udtaler:

Venstresocialisterne er konsekvente modstandere af indkomstpøolitik, lønpøolitik og regeringsindgreb i overenskomsterne. Virkningerne af denne politik er velkendt af lønarbejderne, nemlig reallønsnedgang, arbejdsløshed og øget udbytning af arbejdskraften.

På længere sigt er perspektiverne endnu mere dystre. Ud over de omtalte virkninger er den statslige indkomstpøolitik begyndelsen på en udvikling i retning af et totalitært samfundssystem vendt mod lønarbejderne. Sammen med de foregående indgreb i lønfastsættelse fortsætter dette lovforslag de tidligere års undergravning af fagbevægelsens troværdighed som forhandlings- og kamporganisation for lønarbejdernes løn- og arbejdsforhold. Ved de sidste tre overenskomstfornyelser er der grebet ind. Det er helt ude af trit med det reelle indhold at kalde de eksisterende rammer for overenskomster. Det seneste statslige løndiktat var en øphøjelse af nogle opsagte overenskomster til lov med tilføjelse af en række statsligt fastsatte diktater. Det har intet med kollektive overenskomster at gøre. Fagbevægelsens medlemmer er blevet frataget aktionsretten og indflydelsen på egne løn- og arbejdsforhold. Overenskomstsyste- met eksisterer efterhånden ikke som andet end et tomt spøgelse.

Det seneste overenskomstdiktat var kun første del af angrebene på lønarbejderne. Anden del kom med juni-forligets udskrivning af milliardregninger til lønarbejderne. Tredje del kommer så med dette og de ledsagende lovforslag, og en fjerde del forberedes i de kommende trepartsdrøftelser, som er socialdemokratiets mere permanente bud på en afskaffelse af overenskomstsyste- met og fagbevægelsens suverænitet. Ingåelsen af overenskomster, ønsker socialdemokratiet, skal bindes til statsligt fastlagte rammer.

Dette lovforslags yderligere angreb på reallønnen gennem forsøg på totalt lønstop viser klart, hvad målsætningerne er for de

trepartsdrøftelser, som lønstoppet hævdes at skulle skabe plads til.

Det er yderligere et skridt i retning af at gøre lønforholdene lovbestemte. Arbejdsgiverne løses fra deres forpligelser i forhold til overenskomstindgrebet. Arbejdernes krav ugyldiggøres. Lovforslagets øphævelse af arbejdernes muligheder for at anvende det fagretlige system mod arbejdsgivernes legaliserede overenskomstbrud gør det kun endnu tydeligere, at det er arbejdsgiverne, der lukrerer på det fagretlige system.

Det vil være i strid med denne lønstoplov at fastholde indgåede aftaler om lønforhøjelser i perioden fra 5. november til 31. december 1979, men derimod i overensstemmelse med det gældende overenskomstdiktat. Fastholdelse af overenskomstmæssige forpligelser gøres reelt ulovlig, selv om socialdemokratiet foretrækker at kalde det overenskomststridigt.

Dette lovforslag er endnu et skridt på vejen til den totalitære stat. Socialdemokratiet baner med lovforslaget vejen for de borgerlige partiers ønske om at kriminalisere arbej- dernes kamp for bedre lønforhold.

Ændringsforslag

Til § 1

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (Aage Andersen (S), Bakholt (S), Hans Jørgen Jensen (S), Søren B. Jørgensen (S), Inge Fischer Møller (S), Kaj Poulsen (S), Taanquist (S), Glistrup (FP), Lawaetz (FP), Lilli Gyldenkilde (SF) og Bolvig (RV)):

1) I *stk.* 3 indsættes som 2. punktum:

»Dette gælder ikke indgåelse af kollektive overenskomster på områder, der ikke hidtil har været dækket af overenskomst.«

Nye paragraffer

Af et *mindretal* (Enggaard (V), Jens Peter Jensen (V), Grethe Fenger Møller (KF), Ninn-Hansen (KF) og Mimi Jakobsen (CD)):

2) Efter § 1 indsættes som nye paragraffer:

»§ 01. Arbejdsministeren bemyndiges til at udfærdige nærmere bestemmelser vedrø-

rende kontrol med lovens overholdelse og sanktioner i tilfælde af dens overtrædelse, jfr. § 02.

§ 02. Den, der i strid med denne lov eller de forskrifter, der udfærdiges i medfør af denne, giver eller modtager lønforhøjelser, straffes med bøde.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Bestemmelsen har til formål at undgå en opbremsning af de sædvanlige bestræbelser for en større overenskomstdækning på arbejdsmarkedet ved at åbne mulighed for, at der i gyldighedsperioden på hidtil ikke-overenskomstdækkede områder forhandles og indgås kollektive overenskomster, der indebærer lønforhøjelser efter gyldighedens udløb.

Til nr. 2

Lov om midlertidigt stop for lønninger er i sin nuværende form et offentligretligt påbud, hvortil der ikke er knyttet sanktioner. Dette er usædvanligt, og der bør for at få gennemført lovens formål findes sanktionsmuligheder ved overtrædelse af lovens påbud, ligesom det er gennemført i Norge. Der kan også henvises til, at der er fastsat sanktioner for overtrædelse af lov om priser og avancer, jfr. dennes § 15, der opererer med bøde og hæfte.

Det er endvidere vigtigt, at der skabes hjemmel for, at arbejdsministeren har mulighed for at kontrollere, at lovens formål gennemføres, samt at der kan reageres hurtigt over for overtrædelser af lovens bestemmelser. Sådanne sager vil eventuelt kunne forelægges et særligt nævn med repræsentation fra arbejdsmarkedets hovedorganisationer – og dette nævns afgørelser bør kunne gøres til genstand for retslig prøvning. Det påhviler ministeren at udfærdige de nærmere bestemmelser herom.

Aage Andersen (S) Bakholt (S) Hans Jørgen Jensen (S) Søren B. Jørgensen (S) fmd.

Inge Fischer Møller (S) Kaj Poulsen (S) Taanquist (S) Bolvig (RV) Enggaard (V)

Jens Peter Jensen (V) Grethe Fenger Møller (KF) nfmd. Ninn-Hansen (KF)

Mimi Jakobsen (CD) Lilli Gyldenkilde (SF) Tyroll (VS) Lawaetz (FP) Glistrup (FP)

Partierne KrF og DR var ikke repræsenteret ved medlemmer i udvalget.